

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертаційне дослідження
Можаровської Олени Едуардівни на тему «Формування готовності до
професійного іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах
технічного профілю», представлене на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

1. Актуальність теми виконаної роботи

Професійно-технічна освіта в Україні спрямовується на забезпечення професійної самореалізації особистості. Вона є основою соціально-економічного розвитку суспільства та одним із основних факторів, які впливають на процес становлення особистості. Професійна освіта забезпечує підготовку кваліфікованих фахівців для різних галузей народного господарства України і, відповідно, формує інтелектуальний потенціал нації як найвищої цінності суспільства. Професіоналізм фахівця визначається не лише його фаховою підготовкою. Це вимагає підвищення уваги до проблеми іншомовної підготовки студентів технічних навчальних закладів.

Дослідження процесу формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування фахівців будь якої галузі є особливо актуальним з точки зору здійснення ними професійної діяльності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Ця складова безпосередньо впливає на вивчення передового фахово спрямованого досвіду, який є вкрай важливим для конкурентоздатності українського промислового виробництва.

Здійснений авторкою системний аналіз педагогічних досліджень щодо формування готовності до професійно орієнтованого спілкування засвідчив, що ця проблема залишається недостатньо розробленою, зокрема, для майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю, і її розв'язання потребує з'ясування сутності поняття готовності, обґрунтування педагогічних умов, виконання яких забезпечить ефективне формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, експериментальної перевірки моделі формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, особливостей створення мовного середовища та використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення мотивації до іншомовного спілкування.

Недостатній рівень педагогічного опрацювання вищевказаної проблеми, потреба у системному дослідженні процесу формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю за допомогою моделювання професійних ситуацій, вплив яких на позначену складову фахової підготовки ще не вивчено досконало, зумовило вибір теми дисертаційного дослідження Можаровської Олени Едуардівни. З огляду на вищевикладене, вважаємо тему актуальною.

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації

Дисертаційне дослідження Можаровської О.Е характеризується науковою новизною, яка полягає у тому, що уперше визначено, а також педагогічно обгрунтовано педагогічні умови формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців технічного профілю, до яких належать створення відповідного мовного середовища, моделювання професійних ситуацій іншомовного спілкування, використання інформаційно-комунікативних технологій з метою підвищення мотивації до фахового іншомовного спілкування.

Також заслуговує схвалення теоретично обгрунтована та удосконалена модель формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, особливість якої полягає у поєднанні мотиваційного, змістового, операційного та комунікативного компонентів, забезпечуючи в такий спосіб її відкритість і динамічність.

Узагальнюючи різні науково-теоретичні підходи, аналізуючи наукові праці, що містять теоретичний матеріал стосовно процесу формування готовності особистості до діяльності, автором представлено вичерпну інтерпретацію змісту поняття готовності, наведено авторське трактування готовності студента технічного профілю до навчання, а також конкретизовано та уточнено поняття готовності до професійно орієнтованого спілкування.

3. Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами теоретичних та практичних досліджень, здійснених дисертанткою. Основні результати дослідження достатньою мірою апробовані та відображені у 23 одноосібних наукових працях. Найбільш суттєві наукові та практичні результати опубліковані у 14 фахових виданнях (з них одна робота у зарубіжному виданні) та викладені у загальних висновках до дисертаційного дослідження.

Висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, базуються на застосуванні сучасних методів дослідження та охоплюють теоретичні (теоретичний аналіз наукових джерел, узагальнення освітніх концепцій, технологій, методик тощо; аналіз, синтез, моделювання, систематизація, класифікація, порівняння теоретичних і дослідних даних), емпіричні (діагностичні, прогностичні) та статистичні. Положення, які сформульовано в дисертації, достатньо обгрунтовані. Загальні висновки у повній мірі відповідають завданням дослідження.

4. Значення для науки і практики отриманих автором результатів

Необхідно відзначити значну практичну цінність розроблених у процесі дослідження та впроваджених у практику роботи коледжів технічного профілю

інтерактивного кейса викладача іноземних мов щодо формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, створення мовного середовища та моделювання іншомовних професійних ситуацій. На особливу увагу заслуговують електронні посібники «English for the Automotive Electricians», «English for the Automotive Specialities», аудіовізуальний фаховий глосарій, електронні тести, блог-квест, а також «Довідник з граматики англійської мови», використання яких дозволяють викладачу створювати особистісно-розвивальні і коригувальні навчальні ситуації, а також сприяють апробації розробленої моделі формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування фахівців технічного профілю та підвищенню рівня сформованості професійно спрямованої іншомовної компетентності.

Результати дослідження впроваджено в навчально-виховний процес підготовки майбутніх фахівців Вінницького технічного коледжу (довідка від 16 травня 2016 р. № Т/268), Барського коледжу транспорту та будівництва Національного транспортного університету (довідка від 13 травня 2016 р. № 71), Київського технікуму електронних приладів (довідка від 12 травня 2016 р. № 276), Вінницького транспортного коледжу (довідка від 17 травня 2016 р. № 01 284/01-18)

5. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Теоретичні положення дисертаційного дослідження, експериментальні дані, висновки, напрацьований методичний матеріал можуть бути використані для організації навчального процесу у технічних навчальних закладах з метою забезпечення умов набуття практичного та теоретичного досвіду професійно орієнтованого іншомовного спілкування, створення нових навчальних програм із гуманітарних дисциплін, проведення науково-педагогічних досліджень із теорії та методики професійної освіти, забезпечення умов підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, післядипломної освіти та перепідготовки фахівців.

6. Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому

Аналізуючи дисертаційне дослідження, відзначимо, що робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, та додатків на 52 сторінках.

Робота чітко структурована та грамотно оформлена, що свідчить про володіння авторкою логікою наукового дослідження. Структура роботи відповідає меті дослідження та вирішуваним у ньому завданням. Дисертаційне дослідження системно організоване: чітко окреслено його предмет і мету, сформульовано дослідницькі завдання, забезпечено відповідність висновків, які логічно випливають із змісту основного тексту дисертації. Виклад матеріалу є повним і послідовним.

У вступі подано обґрунтування необхідності дослідження, відображено наукову новизну, практичну значущість тощо.

У першому розділі «Теоретичні засади дослідження готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців технічного профілю» здійснено ґрунтовний аналіз праць та представлено вичерпний огляд поняття готовності до діяльності, а також готовності до професійно спрямованого іншомовного спілкування. На особливу увагу заслуговує авторське трактування готовності студента технічного профілю до навчання, наведене на ст. 22. Достатньо уваги приділено також проблемі фахового спілкування фахівців у процесі трудової діяльності, що обґрунтовує доцільність включення в навчальну діяльність моделювання навчальних ситуацій іншомовного спілкування з метою вирішення професійних задач. Ґрунтовно аналізуючи праці вчених, авторка справедливо стверджує, що професійно орієнтоване іншомовне спілкування є важливим компонентом професійної підготовки, і для досягнення бажаного рівня сформованості готовності до професійного іншомовного спілкування необхідно організувати процес навчання таким чином, щоб забезпечити зміну пізнавальної діяльності на професійну з урахуванням відповідної зміни мотивів, цілей і результатів. Наведено також чітку деталізацію критеріїв сформованості готовності майбутніх фахівців технічного профілю до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, які автор пропонує розглядати як ознаки сформованості такої готовності (ст. 37). Вивчення підходів до проблеми набуття навичок іншомовного професійно орієнтованого спілкування, компонентів і структури готовності, дозволило авторці розробити модель формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців технічного профілю, яка вичерпно представлена на рис.1.

У другому розділі «Педагогічні умови формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців технічного профілю» наведено та обґрунтовано вибір педагогічних умов, що забезпечують ефективне формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців технічного профілю.

На основі аналізу теорії і практики розробленості проблеми наведено авторське трактування поняття мови професійного спілкування з наголосом на термінологію, яка є притаманною певній галузі науки чи техніки.

Обґрунтовано доцільність створення мовного середовища, яке сприятиме формуванню готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування, а також професійно-мовного середовища, завданням якого є створення умов і комунікативних ситуацій для тренування практичних іншомовних вмінь, пов'язаних із професійною діяльністю. Нам також імпонує переконання автора дослідження у необхідності налагодження зв'язку з викладачами профільних дисциплін, що дозволить скоригувати навчальні програми та проводити інтегровані заняття. На окрему увагу заслуговує авторське бачення вирішення проблеми викладення власних думок іноземною мовою. Вдосконалення комунікативних навичок вбачається можливим за умови тематично профорієнтаційної оптимізації змісту іншомовного навчання, а

оптимізація всього процесу навчання відбувається за допомогою використання сучасних інтерактивних методів, які дозволяють не тільки засвоювати, але й усвідомити значущість навчального матеріалу. Авторка розглядає проблему творчого застосування вивченого мовного матеріалу на базі своїх професійних знань, що дозволяє адаптуватися до реальних ситуацій.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців технічного профілю» описано хід і особливості проведення педагогічного експерименту і подані його результати. Є всі підстави для схвальної оцінки експериментальної частини дисертаційної роботи, якій притаманні чіткість, вмотивованість, логічність підходів. Авторкою проведено глибокий аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи із застосуванням методу статистичної перевірки за критерієм К. Пірсона, а тому не підлягає сумніву доведення, що рівень сформованості готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування за умови дотримання наведених педагогічних вимог підвищився.

7. Повнота викладання результатів в опублікованих працях

Варто відзначити достатню апробацію результатів дослідження як в Україні, так і за її межами. Основні положення та результати дисертаційного дослідження були обговорені та одержали позитивну оцінку на 8 міжнародних науково-практичних конференціях, 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях, засіданнях циклових комісій та засіданні кафедри Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Основні положення наукової роботи широко висвітлено у 23 одноосібних наукових працях, серед них: 14 статей у фахових виданнях (з них одна зарубіжна), 9 статей у збірниках наукових праць (з них дві зарубіжні). Загальні висновки дисертації демонструють виконання авторкою усіх поставлених у роботі завдань.

8. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті, відповідають і повністю відображають основні положення дисертації.

9. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому подана на відзив дисертація справляє позитивне враження. Окремої уваги заслуговує уміння авторки узагальнити аналіз наукової літератури і здобутих результатів у чітких конкретизованих висновках до кожного підрозділу і розділу дисертації. Визнаючи вагомість і значущість

отриманих результатів, вважаємо за необхідне відмітити ряд дискусійних положень та зауважень до змісту роботи, а також висловити окремі побажання:

1. На нашу думку, у авторефераті наведено не достатньо повне обґрунтування необхідності набуття відповідного рівня професійно орієнтованого іншомовного спілкування. Адже готовність до професійного спілкування з іноземними фахівцями й діловими партнерами не тільки сприяє розширенню міжнародної співпраці, але й забезпечує ефективність партнерського співробітництва, продуктивність взаємовідносин із зарубіжними колегами в процесі сумісної виробничої діяльності, дає можливість навчатися в іншомовному середовищі, використовувати в роботі іншомовну проектно-конструкторську документацію, результати та висновки іншомовних науково технічних статей тощо.

2. У першому розділі бажано було б розкрити особливості змісту професійної діяльності фахівців технічних спеціальностей. Адже саме в ході навчання у вузі у майбутнього фахівця формуються основні уявлення про зміст та особливості його професії, відбувається становлення професійних навичок і вмінь, розвиток професійної спрямованості особистості.

3. Дисертаційне дослідження значно б виграло за рахунок окремого підрозділу, присвяченого психолого-педагогічним особливостям готовності до діяльності, оскільки одним із найбільш визначних компонентів професійної готовності є психологічні якості особистості (властивості особистості, мотивація тощо). Це, в свою чергу, дало б змогу чіткіше зосередитися на системі компонентів готовності до професійного іншомовного спілкування та показниками їх сформованості.

4. У дисертаційному дослідженні глибоко висвітлено проблему потреби в моделюванні під час іншомовної підготовки. На особливу увагу заслуговує дуже детальний опис моделювання мовленнєвих ситуацій (ст81-85). Однак, на наш погляд, автору доцільно було б звернути увагу на те, що моделювання комунікативних ситуацій, які передбачають реалізацію іншомовних комунікативних здібностей, вимагають урахування лексичних особливостей певної фахової термінології. Вважаємо, що недостатньо уваги приділено проблемі відбору галузевої термінології, яка здебільшого визначає ступінь професійної діяльності фахівця.

Проте все зазначене вище не впливає суттєво на загальне позитивне враження від роботи. Слід відмітити, що дисертантка успішно виконала всі поставлені завдання, виявила достатню наукову компетентність і підтвердила готовність до здійснення дослідницької роботи.

10. Висновок

Дисертація Можаровської Олени Едуардівни є самостійною завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності висвітлюють проблему формування готовності до професійно

орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю, а також розкриваються шляхи до подальшого більш глибокого дослідження означеної проблеми.

Дисертаційна робота «Формування готовності до професійно орієнтованого іншомовного спілкування майбутніх фахівців у коледжах технічного профілю», заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам п.п. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Можаровська О.Е. – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
директор Центру міжнародних зв'язків
Вінницького національного
технічного університету

М. Г. Прадівляний

Підпис *Прадівляний М. Г.*
ПОСВІДЧУЮ
Зав. канцелярією